

dam Sacramenti defectum agnoverunt. Disputari inde cœpit, an bigamus etiam diceretur, qui duxisset eam, quæ alteri fuisset tantummodo desponsata, aut quidem post matrimonium ratum in domum ducta, non cognita; atque Innocentius III. quadam variorum symbolorum inductione definiivit, nullam irregularitatem imminere, cap. 5. de bigam. non ordin. Sanè eum, qui duxisset uxorem ab altero repudiatam, irregularem fuisse, nescio an dicam ex defectu sacramenti, an potius ex causa criminis, veteres canones definiiverunt, can. 17. ex Apostolicis, can. 25. dist. 34., cap. 1. de bigam. non ordin. At cum de eo quaeritur, qui duxerit meretricem, vel ancillam, vel sceniam, vel qui cum uxore adultera sciens prudens conjugio usus fuerit; & constat, eum esse irregularem, can. 17. ex Apostolicis, can. 11. 12. 15. 16. dist. 34., pro certo habeo, hanc irregularitatem non esse referendam ad defectum Sacramenti, sed potius ad quandam infamiam notam, quæ marito in iis speciebus inurebatur. Similitudinariam bigamiam dixerunt, cum quis post solemnem continentie professionem matrimonium contraxit, can. 24. caus. 27. quæst. 1., cap. ult. de bigam. non ordin., cap. 4. de Cler. conjug. Certa quidem est censura canonum, qua in proposito imminet irregularitas: meo tamen iudicio eadem potius inflicta est, veluti criminis pœna, non in argumentum defectus alicujus Sacramenti. Ex quibus observationibus colligitur, tria hæc bigamiae genera non eodem jure censerit; quamobrem si quæ sunt canonum definitiones, quibus certæ pœnæ adversus bigamorum ordinationes statuta sunt,

cas propriè ad bigamos primi generis pertinere, parcius referri ad bigamos secundi generis, ad bigamos tertii generis nullo modo. Statuit Lucius III., vix dispensari posse cum bigamis ordinandis, ne dispensatio fiat adversus præceptum Apostoli, cap. 2. de bigam. non ordin. Cur non de bigamia tantum primi generis id erit intelligendum? Statuit Arelatense Concilium in can. 2. dist. 55., ordinatorum eorum, qui bigami essent, vel viduarum mariti, per annum à Missæ sacrificio abstinere oportere. Cur non coëreatur hæc sanctio ad bigamos primi, & secundi generis, quin locum habeat in bigamis tertii? Statuit iterum Lucius III. in dicto cap. 2. de bigamis, ordinatorum bigamorum contra præceptum Apostoli, potestate ordinandi privari. Cur non id de bigamis tantum primi generis est intelligendum? sive quod temporibus Lucii III. nomine bigamorum veniebant tantum bigami primi generis, sive quod Lucius III. sese referat ad bigamos, quales Apostolus declaravit, qui non sunt unius uxoris viri. Denique statuit Gregorius X., bigamos Clericos esse omni privilegio clericali nudatos, cap. un. de bigamis in 6. Quis non intelligat, hac constitutione non comprehendi bigamos tertii generis, propterea quod hujus generis bigami non nisi impropiè bigami nominantur, cap. 1. & 2. qui Cleric. vel vov., cap. 4. de Cleric. conjug., & vix comprehendi in eadem constitutione bigamos secundi generis, quia temporibus Gregorii X. viduarum mariti generali bigamorum vocabulo venire cœperunt, argumento capituli ult. de bigam. non ordinandis?

CAPUT V.

De specialibus irregularitatis causis, ubi est pœna criminis.

Huc referendi specialiter sunt tituli 8. 9. 12. 14. 25., & 27. libri 5.

Definiri generaliter potest, nullum crimen irregularitatem parere, nisi quod expressa lege irregularitate puniatur, argumento cap. 18. de sent. excom. in 6., juncto can. 1. dist. 81. Deinde adijciendum est, hanc pœnam duas ex causis iudici consuevisse, primò causa criminum, quæ vel mortis pœna publica lege plectuntur, can. 23. dist. 54., vel infamem jure publico reddunt, aut quemquam ex jure ecclesiastico pœnitentiæ publicæ addicunt, quemadmodum faciliè ex dictis in capite præcedente colligitur; secundò causa criminum, quæ rectè opponi administrationi sacrorum videntur, uti contingit in crimine hæreseos, quòd Evangelicæ prædicationis officio, in reiteratione baptismi, quæ canonice ejusdem Sacramenti administrationi, in crimine homicidii aut mutilationis, quòd inruento Eucharistici Sacramenti ministerio, aut in quibusdam ordinis vel illicitè suscepti, vel illicitè exerciti speciebus, item simoniaci quibusdam gestibus, conjugiiive à Clericis in majoribus ordinibus celebratis, quæ omnia legitimo ordinis sacri ministerio, è diametro, & maxime adversantur. Multum autem interest hodie, an tale crimen sit, quod ex causa capitalis pœnæ, vel infamiae; an tale, quod ex oppositione cum recta ordinis administratione reddat irregularem. Si capitalis pœnæ, vel infamiae causa irregularitatis crimen sequitur, quidquid olim vigeret, hodie ferè obtinuit, ut non aliter ea crimina irregularem reddant, quam si publica sint, & in iudicium deducta, non si occulta, & omnino secreta, uti exempla sunt in cri-

mine adulterii, fornicationis, concubitus, perjurii, furti, falsi, & similibus can. 18. dist. 61., can. 1. dist. 81., cap. 4. & ult. de tempor. ordinat., cap. 4. de judic., Concilio Tridentino sess. 25. de Ref. cap. 14., juncto can. 1. dist. 33. At si altera de causa indicitur irregularitas, imminet pœna, etiam si crimen occultum fuerit. Neque obstat dictum capitulum ult. de temp. ordinat., ubi solum homicidii crimen excipitur, quasi ex eo uno etiam occulto irregularitas imminet. Etenim observandum est, in eo contineri rescriptum singulari specie propositæ accommodatum. Interrogatus fuerat Gregorius IX. de irregularitate, quæ imminet adulteris, perjuris, homicidis, & falsis testibus. Respondit, ex criminibus illis occultis quemquam non fieri irregularem præter reos homicidii. Pertinebat interrogatio ad criminalem lege publica vel capitali pœna, vel certè infamia damnata. De criminibus, quæ directè pugnant sacris ministeriis, altum silentium. Qui ergo homicidium à regula exceptit, tantum regulam statuit de criminibus pœna capitali, vel infamia damnatis, non de cæteris, quæ alia de causa irregularitatem inducunt.

Itaque olim erant multa crimina, quæ cum essent aut pœna mortis, aut pœna infamiae publicis legibus damnata, pœna quoque irregularitatis sacris canonibus puniebantur. Hujusmodi fuerunt adulteria, stupra, & qui propè ad hæreticos conjunctiones accedunt, concubitus, perjuria, crimen falsi, & similia. De quibuscumque nefariis conjunc-

tionibus, habemus expressum Gregorii Magni præceptum in can. 9. dist. 50., præter alios canones innumeros, quibus extrema integritas, & castimonia in promovendis desideratur. At posterior ætatis mitius egit, & primum in Clericis concubinariis severitas disciplinæ adhibita est, cum fuerint perveraces cap. 3. 4. 6. de cohab. Cleric. & mul., deinde cum malum in deterius vergeret, Concilium Tridentinum in sess. 25. de Ref. cap. 17. statuit, ut beneficiarii jure beneficii pro contumaciæ modo privarentur, & pugnaces declararentur inhabiles ad quoscumque honores, officia, & beneficia: ii vero, qui nullum beneficium haberent, pro modo contumaciæ etiam inidonei ad officia ecclesiastica redderentur. Adulteros ceterosque immundos arcendos esse à sacris ordinibus, docuit Augustinus in can. 1. dist. 81., quem secutus est Alexander II. in can. 17. & 18. ead. dist., ut omitterem canonem 24. dist. 50. Verum & posterior ætas quidquam remisit, arcens ab officiis perveraces tantum, quemadmodum habetur in cap. 4. de cohabit. Cleric. & mulier., cap. 13. de vita & honest. Cleric., cap. 17. de tempor. ordinat., cap. 4. in fine de iudiciis. Id ipsum obtinuit in perjuris, & falsis testibus; quamquam enim vetustis canonibus irregularitas immineret, can. 7. dist. 50., can. 1. dist. 81., coercita tamen est ea disciplina ad casum, quo delictum sit in jure probatum, dicto cap. 17. de tempor. ordinat., cap. 4. eod. tit., cap. 4. de excess. Prælat. Quamquam verò disciplinæ veteris rigor inflexus fuerit, non tamen inane est ad illam respectio, veluti ad regulam, qua uti debent juxta intimum Ecclesiæ spiritum Ecclesiarum Antistites, dum Clericos sunt ordinaturi.

Sunt, ut ajebam, alia crimina, quæ directò pugnans sacræ ordinationi, & quæ ex ordinatione pendent, ministeriis, & quibus ex juris sanctione imminet irregularitas. Hujusmodi sunt hæresis, simonia, reiteratio baptismatis temerè fac-

ta, illicita quadam aut recepti, aut exerciti ordinis species, denique homicidium, aut mutilatio. De hæresi multa jam tradidit suo in loco, sive hæreticos ipsos, sive hæreticorum filios, sive hæreticorum fautores spectantia. Addere iis possum, eos simili quoque irregularitatis poena puniri, qui beneficia, precibus hæreticorum impetrant, hos enim omnes constat esse irregulares, can. 32. dist. 50., can. 5. dist. 51., can. 21. caus. 1. quæst. 7., can. 29. 30. 31. 32. caus. 24. quæst. 3., cap. 9. de hæretic., cap. 2. vers. Hæretici, & vers. Ad hoc, cap. 15. eod. in 6., Concil. Trid. sess. 24. de Reform. cap. 6. Neque opponas dictum capitulum. 15. de hæret. in 6., ubi videtur poena irregularitatis filii hæreticorum affici tum demum, cum parentes illorum mortui in hæresi fuisse probentur; etenim deductio criminis in iudicium ibi requiritur, quia non solum de irregularitate agebatur, sed etiam de ceteris hæreticorum poenis, quibus locus esse non potest, nisi palam de amisso crimine constat. Deinde fortè admittendum erit nonnihil singulare in hæreticorum filiis minime hæreticis, utpotè qui ex facto alieno irregulares sunt, facti autem alieni non præsumuntur conscii, nisi quando in iudicium deductum fuerit.

Nihil est præterea, quod hoc in loco adjiciam de simonia, quando superius suo in loco ostendi, ejus criminis reis imminere ex censura canonum irregularitatem, cap. 21. de accusation., cap. 37. de simonia, cum similibus; unà observans, quam infirmum argumentum sit, quod ad ostendendum disciplinæ relaxationem deducant passim Pragmatici ex extravi. 2. de simon. Optandum sanè est, conandumque, ut ea disciplina perseveret ad retundendum Clericorum ambitum, qui muneribus, officiis, & precibus beneficia, atque ordines petunt, ne aliàs sit in Ecclesia invidendum sollicitudini veterum Romanorum, qui gravissimas poenas in reos ambitus intulerant, l. un. ff. ad leg. Jul. ambit., l. un. cod. eod. tit.

De

De reiteratione baptismatis etiam superius actum est, traditumque, immingere huic crimini poenam irregularitatis. Hæc adjiciam, tum demum huic poenæ locum fieri, cum dolo fiat, vel culpa, quæ dolo sit proxima, can. 1. caus. 1. quæst. 4., can. 117. de cons. dist. 4. Ut clarius sanctiones canonum explicentur, de tribus personis quæri potest, primum de baptizante, secundo de Clerico, qui baptizanti ministrat, tertio de baptizato. Difficile est canones producere, quibus rebaptizantes declarentur irregulares. Quando verò in cap. 2. de apostatis definitum est, ipsum etiam acolytum rebaptizanti administrantem irregulare fieri, quid prohibet, quominus in ipso rebaptizante similis indicta poena agnoscat? quando non tam plus, quam præcipue delinquit, qui rebaptizat, præ eo, qui rebaptizantem officio adjuvat. Neque verendum est, admitti in hac specie prorogationem irregularitatis de casu expresso ad non expressum; siquidem agitur de eodem facto, in quo vix prorogatio fit de persona ad personam; imò ex quo acolytus irregularis declaratur, supponere juvat, auctores canonum voluisse lege sua rebaptizantem comprehendere, quod ideo fortè non expresserunt, quia non alii rebaptizare consueverunt, quam hæretici, quos propterea vel ipsa hæresis irregulares effecerat. Fortè notabis in dicto cap. 2. de apostatis, acolytum illum irregulare dici, si publicum erat, quod proponatur, quasi in hac irregularitatis specie illud ipsum observetur, quod in pluribus aliis delictis, quæ si occulta sunt, irregulare non efficiunt ex jure Decretalium. Ego potius observarem, Alexandrum III. in proposita specie, quæ nova erat, & canonibus minime definita, de juniore nimirum acolytho, qui simplex ministerium rebaptizanti, vel rebaptizato gratiosè exhiberat, & in qua valde jam austerà tradebatur disciplina, cum pro irregularitate describeret, mitius inde quiddam adjeisse, ut mediàm quandam

viam eligeret, & non adeo severe puniret, ut puniendus esset rebaptizans, vel rebaptizatus. Porrò de rebaptizatis apertissima est censura canonum, qua sunt irregulares, can. 65. dist. 50., can. 3. dist. 98. can. 10. caus. 1. quæst. 7., can. 108. 117. 118. de cons. dist. 4. Quod traditum est de baptizante, jam aliàs adnotavi ad eos extendi non posse, qui Sacramentum confirmationis iteraverunt, cum canones in hac parte deficient, neque ad eos, qui reordinaverunt, aut reordinati sunt, nisi de eo ageretur, qui hæreticus fieret, & ab hæretico Episcopo iterum ordinaretur, cap. ult. de apostatis.

De illicita ordinis susceptione dico, non semper occasione ipsius, irregularitatem inferri, sed in his tantum speciebus, in quibus jure definitum est. Hinc, quia juris sanctio deficit, non erit irregularis, qui ordines per saltum suscipit, uti superius tradidi ad titulum de Clerico per saltum promotò. Eandem ob causam non erit irregularis, qui suscipit ordines ab Episcopo, qui renuntiavit Episcopatu; quamquam enim in cap. 11. de ord. ab Episc. qui renuntiat Episc. dispensationis fiat mentio, exinde tamen non sequitur, Clericum fuisse irregularem, propterea quod sicut restitutionis, ita & dispensationis nomen significare etiam potest absolutionem à censura, qualis est suspensio, quam incurrit ita ordinatus, argumento cap. 8. de temp. ord., Concilio Tridentino sess. 24. de Ref. cap. 6. Item quamquam interea ex defectu ætatis quodammodo irregularis dici possit, qui ante legitimos annos suscipit ordinem, proindeque ab officio suspendatur cap. 14. de tempor. ordinat., cap. 2. de at. & qual. præfic., non tamen propriè dicitur irregularis, atque ita, ne deinde legitimo tempore promoveri auctoritate Episcopi nequeat, cum juris sanctio desideretur. Similiter nec erit irregularis, sed tantum ab officio suspensus, qui ordinem suscipit ab Episcopo non suo, caa. 1. 3. dist. 71. can. 1. 6. caus. 9. quæst. 2. junctis decretis Tri-

den-

dentini Concilii, cap. 5. sess. 6., cap. 2. 3. sess. 14., cap. 8. sess. 23. de Ref., cap. 1. & 2. de tempor. ordinat. in 6., ubi tamen quod dici videtur, absolutio- nem dispensationis Pontifici Maximo reservari, abrogatum est à Concilio Tridentino, dicto, cap. 2. & 3. sess. 14. dicto cap. 8. sess. 23. Item deponuntur quidem, aut suspenduntur, non tamen fiunt irregulares, qui extra legitima tempora sunt ordinati, cap. 2. 8. 16. de tempor. ordinat. Pœna irregularitatis locum habet, cum quis sciens prudens à simoniaco Episcopo etiam non simoniacè ordinatur, can. 107. 108. 109. caus. 1. quæst. 1., vel cum quis ordinatur ab Episcopo excommunicato, can. 4. caus. 9. quæst. 1., ex quo interpretationem accipit capitulum 2. de ordin. ab Episc. qui renuntiavit, in quo dispensationis nomen occurrit, atque intelligendum est de dispensatione ab irregularitate, ut dicto canoni 4. cohæreat, vel cum quis ordinatur ab Episcopo schismatico, cap. 1. & 2. de schismat., aut cum quis in apostasia sacrum ordinem suscipit, cap. ult. de apostatis, aut cum quis minoribus ordinibus eodem die unâ cum Subdiaconatu insignitur, cap. 2. de eo, qui furtivè, non tamen si quis majores ordines uno die susceperit, cum tantum pœna suspensionis indicatur, cap. 13. 15. de tempor. ordinat.; item irregularis esse videtur, qui bipartita, ita dixerim, sacræ ordinationis administratione ordines susceperit, quemadmodum in specie canonis 13. & 14. dist. 23., itidem maritus sine consensu uxoris ordinatus, can. 4. caus. 9. quæst. 1., extravag. un. de voto apud Joannem XXII. Olim quoque irregulares habebantur, qui sine titulo ordinarentur, can. 1. & 2. dist. 80. hodie verò ab ea disciplina recessum est; tantum enim imponitur onus ordinatoribus, ut certæ Ecclesiæ ordinandum adscribant, cap. 16. de præbendis. An etiam irregularis fiat, qui excommunicatione innodatus ordines suscipit, non satis liquet. Si producat in medium capitulum 6.

de apostatis, illud statim singulare daret de Clericis in apostasia ordinatis. Si producat capitulum 32. de sent. excom., agitur quidem in eo de depositione à suscepto ordine, non verò de irregularitate. Si producat capitulum 1. & 3. de eo qui furtivè, non de excom. municatis ibidem agitur, sed de iis, qui comminatione anathematis vetiti ab Episcopo fuissent, ne ad ordines accederent; imò & istos non expressè definiat esse irregulares. Denique si producantur capitulum 3. & 4. de Cler. excom. ministr., non pertinent ista ad speciem excommunicati, qui ordinatur, sed excommunicati ordinati, qui nihilominus ecclesiastica officia exequatur.

Cum de illicita ordinis exercitio agitur, iterum eadem regula præstiuenda est, qua tradatur, non quamcumque illicitam ordinis exercitio irregularem facere, sed eam tantum, quæ ex sanctione juris irregularitate puniatur. In primis verum est, irregularem illum esse, qui non susceptum ordinem audeat exercere, quod quibus in casibus contingat, jam superius tradidi ad tit. de Clerico non ordinato ministrante. Deinde generaliter verum est, Clericum, qui dum censura tenetur, administrat, fieri irregularem, can. 6. 7. caus. 11. q. 3., cap. 1. & passim de Cler. excom. ministr., cap. 1. de sent. & re judic. in 6. cap. 1. 18. & 20. de sent. excom. in 6., etiam si non fuerit denunciatus, cap. 12. 14. 18. de homicid., dummodò qui ordinem exercet, sciat, aut non dubitet, se esse censuram innodatum, cap. 1. de postulat. Prælator., cap. 5. & 9. de Cler. excom. ministr. Verùm adhuc in hac re quædam sunt observanda, ne tantquam generalis disciplina singulis casibus accommodetur, quæ suos fines habet, intra quos circumscribitur. In primis irregularem tantum puto esse eum, qui veram censuram violat. Quamquam enim si quis proponeret excommunicatus, aut suspensus ad certum tempus, & determinatum, quo casu excommunicatio

vel

vel suspensio non propriè censura dicitur, sed certum pœnæ, vel poenitentia genus, nihilominus hæc violatio pœnæ, quæ proximè ad censuram accedit, subiacet irregularitati, quia in cap. 1. de sent. & re judic. in 6. id fuit expressè definitum; quid tamen si suspensio nullo modo censura esset, aut non proximè ad censuram accederet, sed providentia quædam qua Prælator suspendens decori sacerdotum prospiciat, veluti cum Sacerdotem consilio & mente vacillantem ad indefinitum tempus arceat, aut cum Clericum de crimine suspectum interea suspendat, donec de veritate in judicio constet? Ad hanc speciem irregularitas non extendetur; quod ego arbitror perspicuè demonstrari posse ex can. 9. caus. 2. quæst. 5. Pendebat causa Maximi de simoniæ vitio accusati; interea Maximus suspensus erat; (ita enim interpretor vocem qua ibidem legitur *excommunicatus*, juxta morem veterum qui nomine excommunicationis aliquando suspensionem designabant); nihilominus tamen idem Maximus suspensionem contemnens, animo se purgandi à crimine objecto, cuius se conscium esse negabat, Missarum solemniam celebravit. Debit quidem ob hoc, uti in eo canone legitur, poenitentia subijci, non tamen irregularitate notari. Secundò certum est, laicos censuram excommunicationis, aut interdicti violantes non fieri irregulares, cum irregularitas tantum indicta sit ministerio sacerdotum censura tempore peracto, cuius tantum Clerici conscii esse possunt. Tertio etiam si de Clericis agatur, tantum irregulares erunt, cum ipsi per se dum censura notentur, divina officia celebraverint, non verò cum alteri censura notato celebranda mandaverint, quam enim & qui mandat, reus criminis sit, & pœna coërendus, sanctio tamen juris poenam irregularitatis indixit iis tantum, qui præsumperint celebrare divina officia, vel se celebrationi ingererint divinatorum, cap. 5. in fine de Cler. excom. ministr. Quarto generales cano-

Tom. IV.

num sanctiones, quibus adversus Clericos hæc irregularitas indicitur in toto tit. de Cler. excom. min., nobis insinuant, irregularitatem non solum Clericis majoribus imminere, dum ordines suo gradui convenientes exercent, sed etiam Clericis minoribus, qui ordine suo utantur. Quintò certum est, violationem solius excommunicationis minoribus non inducere irregularitatem, cap. 10. de Cler. excom. ministr. Sextò si de suspensionis censura loquamur, violatio ejusdem tum demùm reddit irregularem, cum suspensus ab ordine, vel officio, exercet ordinem, vel divinum officium celebrat, non tamen cum suspensus à beneficio res beneficiarias administrat, quia de sola ordinis exercitio, vel de divinorum officiorum celebratione tantum canones concepti sunt, can. 7. caus. 1. quæst. 5., toto tit. de Cler. non ord. ministr., cap. 1. de sent. & re jud. in 6., cap. 1. de sent. exc. in 6. Eadem ratione si de excommunicationis majoris censura agatur, non ille fiet irregularis, qui quoquo modo excommunicationem violat, sed qui violat, in ea parte, qua excommunicatio major sub se continet suspensionem ab ordine, & divinis officiis. Similiter & irregularis erit, qui violaverit interdictum, seu locale, seu personale, divina celebrando, non alia quavis ratione, cap. 1. de postulat. Prælat., cap. 3. 4. de Cler. excom. ministr., cap. 18. & 28. de sent. excom. in 6. Non tamen erit irregularis, qui celebrat in Ecclesia polluta, cum ibidem nulla sit violatio censura, dicto cap. 18. de sent. excom. in 6. neque erunt irregulares Episcopi, qui in loco interdicti altare sibi erigant Missæ sacrificium celebraturi, ob expressam ipsis concessam à sacris canonibus facultatem in cap. ult. de priv. in 6.

Irregularitatis ex crimine homicidii proficiscentis fundamenta nonnulli invenerunt in cap. 21. Exodi in illis verbis: *Si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias, ab altari meo elevet eum, ut moriatur.* Verius meo judicio hæc verba eò pertinent, ut statuatur, homicidam

Ss

nui-

nullo loco iuvare, ne sacris quidem adibus, & altaribus, quominus mortis poena plectatur. Potius fundamentum invenitur in doctrina Pauli, Apostoli qui, in epist. 1. ad Timoth. cap. 3., neminem percussorem voluit ad ecclesiasticos ordines promovere. Clarius Paulum secuti Sancti Patres declaraverunt, homicidias invidiosos esse ad sacros ordines, dist. 45. per totam, can. 2. caus. 1. quæst. 7., cap. 1. & passim de homicidio, cap. ult. de tempor. ordinat., cap. 12. de poenis. Irregularitas autem in proposito poena criminis dicitur, cum homicidium injustum fuerit, id est sine auctoritate, & legitima causa, can. 33. caus. 23. quæst. 8., Concilio Tridentino sess. 24. de Ref. cap. 6. Quoties enim aut causa aut auctoritas subest, ea servanda erunt, quæ superius tradita sunt, cum de irregularitate ageretur, quæ proficiscitur ex defectu, uti vocant, lenitatis. Debet autem homicidium reverè esse secutum, cap. 1. de Cler. pugn. in duello, cap. 24. de homicid., sive factio illius, de quo queritur, sive auxilio, sive consilio, sive mandato, nisi mandatum revocatum fuerit, antequam homicidium sequeretur, cap. 23. de sentent. excom. in 6., sive etiam ratihabitione, quam vel mandatum, vel consilium præcessisset, aut quam præcessisse privata ratum habentis vindicta animo concepta, ubi nomine ipsius homicidium peractum est, dicto cap. 23. de sentent. excom. in 6., can. 8. dist. 50. can. 34. caus. 23. quæst. 8., cap. 2. de Cler. pug. in duello, cap. 4. de Cler. percuss., cap. 6. 18. de homicid., cap. 5. de poenis, quin referat, an homicidium occultum sit, an manifestum atque in iudicio probatum, can. 3. §. 6. 33. 34. 39. dist. 50., cap. ult. de tempor. ordin., Concilio Tridentino sess. 14. de Reform. cap. 7. Imò & quandoquæ quis irregularis efficitur, etiam si reverè homicidium non subsequatur, nimirum quoties atrocita quaedam occurrunt adiuncta, veluti cum quis *assassina* meditantem instruit, vel fovet, vel protegit,

cap. 1. de homicid. in 6. vel cum quis insequitur Pontificem Maximum, vel Cardinales, cap. 5. de poenis in 6., vel atrocem injuriam in Episcopum intulerit, Clement. 1. de poenis. Item habebitur tanquam irregularis quicumque, etiam si non probetur homicidium admisisse, graviter tamen est de homicidio suspectus, cap. 14. de homicid., cap. 47. de sent. excom., quod potissimum locum habet, in iis, qui cum homicidium impedire possent, minimè impediverunt, propterea quod isti homicidii consilii præsumuntur, dicto cap. 47., can. 8. caus. 23. quæst. 3., cap. 6. de homicid., cap. 6. de sentent. excom. in 6. Neque his obstat canon 34. caus. 23. quæst. 8. in fine; etenim, uti ego jam observavi in meis lucubrationibus in Gratianum, postrema canonis verba, quæ negotium faciunt, in integris aut canonum, aut legum monumentis desiderantur. Illud necessariò requiritur ad inducendam irregularitatem, ut homicidium ex voluntate fiat, quæ sanè cum deficiat in infante, in amente, in furioso, in dormiente, nullus erit irregularitatis metus, can. 14. caus. 3. quæst. 9., can. 1. & passim caus. 15. quæst. 1., Clem. un. de homicidio, quamquam tamen sufficiat, homicidium voluntarium fuisse, ut loquuntur, in causa, quod contingit, cum quis voluntariè dat operam rei illicitæ, unde homicidium, etiam si casu, sequatur, can. 37. 38. 39. 44. 46. 47. 48. 49. 50. 51. dist. 50. cap. 1. 7. 8. 9. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 19. 22. 23. 25. de homicid., cap. 5. de poenis, cap. 7. de poenit. & remis., cap. 3. de homicid. in 6., atque ob hanc rem etiam erit irregularis, qui mandat aliquem verberari, si mandataris fines mandati excedens occidat, dicto cap. 3. de homicid. in 6. Aliud est, ubi homicidium necessarium sit, & admissum ob sui defensionem, quam aliis qui curare non possit, cum moderamine, uti loquuntur, inculpata tutela; & potiore iure, ubi homicidium admissum sit in bello

jus-

justo defensivo; quemadmodum in precedente capite traditum est. Qui furem ad tuenda bona occidit, adhuc irregularis erit, propterea quòd hujus generis homicidium non sit sine crimine, nisi fortè quis suspicetur non inanibus argumentis, etiam furem suæ ipsius vitæ unà cum bonis insidiari, cap. 2. de homicid. Quæ in re oportuna distinctio est inter furem diurnum, & nocturnum, ut difficius vindicetur à culpa, qui diurnum, quam qui nocturnum furem interfecerit, cap. 3. de homicidio. Denique peremptio factus, veluti homicidium irregularitatis poena punitur, si factus fuerit animatus, can. 8. 9. 10. caus. 32. quæst. 2., cap. 20. de homicidio, non autem si factus adhuc inanibus fuisse dicatur, quamquam quod attinet ad salutarem poenitentiam poenitenti imponendam, generationem impediens quasi homicida consideretur apud Patres Wormacienses in cap. 5. de homicidio, quod & iidem Patres statuerunt in specie canonis 50. dist. 50.

Mutilatio etiam homicidio æquiparatur ad inducendam poenam irregularitatis, cap. 1. de Cler. pugnans in duello, cap. 4. de raptor., cap. 3. de homicid. in 6. Clement. un. cod. tit., atque ob eam rem quiddam de iis, qui hominem occidi mandant, aut qui homicidium consilio, aut auxilio curant, dictum est, de iis etiam dicendum est, qui hominem mutilari mandent, vel mutilationem consilio, vel auxilio curent. Dicitur mutilatio abscissio membri, id est partis aptæ ad aliquam particularem operationem, argumento cap. 6. de corpore vitiat. Videtur quoque mutilatio esse, si factio alicujus membrum alterius contabescat, & functionibus sibi propriis exequendis inutile efficiatur. Imò etsi sola verberatio neminem reddat irregularem, vulneratio tamen, quæ cum sanguinis effusione fiat, irregularem faciet vulnerantem, cap. 1. qui Cler. vel vov.,

cap. 4. de raptor. Sunt qui putant, in hac irregularitatis specie, quandam veluti talionis poenam agnosci posse; cum enim mutilatus fiat ex defectu irregularis, ajunt jure statui debuisse, ut mutilans similem irregularitatem contraheret, argumento can. 13. dist. 55. Mihi non satis placet hæc observatio, quando licet verum sit, omnem mutilationem, quæ reddit mutilatum irregularem ex defectu, reddere mutilantem irregularem ex delicto, dicto can. 13. dist. 55., non tamen verum est è converso, mutilationem, quæ mutilatum non reddit irregularem ex defectu, non reddere mutilantem irregularem ex delicto. Hæc omnia vera sunt, sive quis mutilaverit alium, sive mutilaverit semetipsum, can. 6. dist. 55., cap. 4. de corp. vitiat., sive passus fuerit se ab alio mutilari, dummodò culpa patienti adscribatur, can. 7. 8. 9. 10. & 11. dist. 55., cap. 5. de corpore vitiat. Ex quo sanè fit, ut qui crimen admisit, ex quo inde Magistratus auctoritate mutilatus fuerit, irregularitatem non evadat, non solum ex eo, quia mutilatio poenalis infamem reddat, sed etiam ex eo, quòd iste mutilationi causam culpabilem dederit. Constat exinde, quid dicendum sit de iis, qui eunuchi facti fuerint. Quoties autem casu id evenit, ut in infantibus, qui sunt propria voluntatis expertes, aut vi facta etiam in adultis, aut denique Medicorum consilio in iis, qui alteri salutem instaurare nequeant, nulla à sacris canonibus indicta est irregularitas. Verùm extra hosce casus mutilatis eisdem semper irregularitas imminet, quin excusari valeant ex eo fortè, quòd allegent, se ad bonum finem mutilationi aut causam, aut assensum dedisse, quemadmodum sapientissimè observavit Benedictus XIV. in lib. 11. de Synodo Diocesana cap. 7. num. 1., & sequentibus, can. 3. 4. 5. 7. 8. 9. 10. dist. 55., cap. 5. de corpore vitiat.

CAPUT ULTIMUM.

De modis, quibus irregularitatis aut impedimentum cessat, aut nota deletur.

NON semper perpetua est irregularitas; sed modo juris auctoritate, modo ex ipsa irregularitatis indole dispositioni juris accommodata, modo ex dispensatione Prælati tam jurisdictionem habentis finem habet. Juris auctoritas intercedit, quoties lex, quæ irregularitatem induxit, aut contraria lege, aut contraria consuetudine, quæ vim legis habeat, abrogatur; quæ ratione multæ irregularitates, quæ olim in usu erant, hodie amplius non vigent. Ex ipsa irregularitatis indole dispositioni juris accommodata finem habet irregularitas, quoties ipsa irregularitatis indicendæ ratio, & causa, vel certa adjuncta à lege probata suadent, ut finem accipiat. Quod ut perspicuè demonstraretur, stabilienda sunt duo veluti principia, quorum primum est, vix tempore circumscribi illam irregularitatem, quæ ex crimine ortum habet; alterum est, ut plurimum finem habere irregularitatem, quæ ex defectu proficiscitur, ubi defectus cessaverit, aut ubi defectus nullam amplius rationem haberi, in jure definitur. Primum principium adeo generale est, ut ad illud non nisi tres exceptiones in jure probatas inveniam. Prima exceptio est, si Subdiaconus matrimonium contraxerit, & deinde facti pœnitens monasticam vitam amplectatur, cap. 2. qui Cler. vel vovent. Secunda exceptio est, si constitutus in minoribus ordinibus incautè iteraverit baptismum, deinde monasticam vitam professus fuerit, cap. 2. de apostatis. Siquidem in hisce duobus casibus visum est, delinquentium pœnitentiam serio animo in monasterio peractam ita delere crimen, ut deleat etiam ipsam irregularitatis notam, quæ ex iis crimini-

bus contracta fuisset. Tertia exceptio demonstrari potest in specie capituli 2. de Cler. non ord. ministr. Propositum fuerat Urbano III., Diaconum quendam Misarum solemnè celebravisse. Irregularis quidem erat, sine spe ulla ordinationis Sacerdotalis: at de beneficio non auferendo, aut concedendo agebatur, ne laicalem omnino vitam inire cogeretur. Responsum fuit, post sinceram pœnitentiam id posse concedi, quamquam salubrius foret, si reus ad regularem vitam transiret. At verò exinde non liquet, propriè irregularitatem contractam ex pœnitentia, vel ex monastica professione cessare: tantum insinuatur, post pœnitentiam, aut monasticam vitam professionem facilius obtentum iri dispensationem.

Alterum principium, quo definitum est, ut plurimum finem habere irregularitatem, quæ ex defectu proficiscitur, ubi defectus cessaverit, aut ubi nullam amplius rationem defectus haberi, in jure definitur, generale quidem esse videtur, non adeo tamen, ut nullas patiatur exceptiones. Quamobrem dico in primis, illud non locum habere, quoties impedimentum abs jure definitum aut temporarium sit, aut certis conditionibus præstitutum. Exempla sunt, primò in iis, qui causa ætatis irregulares dicuntur, statim ac enim legitimam ætatem nacti sunt, irregulares esse desinunt, cap. 14. de tempor. ordin., cap. 2. de ætate, & qual. præfic. quod ipsum de neophytis dicendum est, statim ac jam diuturnum tempus à baptismatis susceptione præterlapsum est; secundò in iis, qui causa amentie, vel furoris, vel ægrotationis, quæ animum alienaverit, irregulares sunt, quoties ad mentis sanitatem

tem fuerint restituti, can. 1. caus. 7. quæst. 2., tertio in iis, qui ob scientiæ defectum à sacris ordinibus sive susceptis, sive suscipiendis repelluntur, quoties studio & industria doctrinam sibi comparaverint, cap. 11. vers. *Item si quis* de renuntiati., cap. 2. de ætate & qual. præfic., quartò in iis, qui reddendarum adhuc rationum causa sunt irregulares, quoties rationes ipsas reddiderint, & fuerint ab eisdem pœnitens liberati, cap. un. de obligat. ad ratiocin., quintò in iis, qui causa servitutis, militiæ, matrimonii aut non liberi, aut non expediti sunt ad ordines suscipiendos, quoties servus libertatem, miles missionem à militia, maritus assensum uxoris consecuti fuerint, cap. 1. in fine de fil. Presbyter., cap. 1. & sequentibus de servis non ordin., secus ac contingat in iis, qui Curia adscripti sunt, quemadmodum suo in loco demonstratum est, ubi causas expendebam, ex quibus curiales à sacris ministeriis remouentur; sextò denique in iis, qui non legalem, sed popularem infamiam ex sola delicti suspitione contraxerunt, statim ac omnis suspicio evanuit, putà post canonicam purgationem, cap. 12. & 14. de purgation. canon. Quotquot species huc usque numeratæ sunt, universæ de irregularitate conceptæ sunt intra certum tempus, vel intra certas condiciones circumscrip-tæ. Deinde etiam dico, principium positum verum esse, ubi impedimentum nascitur quidem ex certa nota perpetuò inusta, sed quæ deinde certis positis factis, juris accedente potestate, atque auctoritate, quin opus sit hominis dispensatione, deletur. Exemplum est primò in filiis illegitimis, quoties per subsequens matrimonium legitimi esse cœperint, cap. 6. qui fil. sint legit., item quoties auctoritate Pontificis Maximi per singulare rescriptum legitimi fiant, dicto cap. 6., juncto cap. 13. eod. tit., quod tamen Sixtus V. anno 1585. definitivè locum non habere in Cardinalibus. Insuper ego puto locum non habere, urpos-

sint ab illegitimè nato obtineri ea beneficia, quæ ex fundatione tantum legitimis conferri debeant, ne aliàs mens fundatoris eludatur. Differt autem legitimatio à dispensatione, quia legitimatio perfecta undique est, atque ideo totalis à Pragmaticis appellatur; at dispensatio tantum ad certum finem obtinetur. Item exemplum est in filiis spuris, si monachi fiant, aut in cœtu Clericorum sub regula vivant, dummodò ad majora beneficia, id est Dignitates, & Prælaturas, non adsperent, cap. 1. de filiis Presbyter. Nonnulli insuper adjecerunt, per baptismum susceptum omnem pridem contractam irregularitatem aboleri. Id mihi placere non potest, observanti, nullam ante baptismum fingi posse irregularitatem contractam, quoniam irregularitas impedimentum canonicum est, atque illi, qui necdum baptizati sunt, canonicum minimè subjacent. Neque obstat, quod superius dictum est, ex causa bigamiæ irregularem dici, qui unam ante baptismum, alteram post baptismum uxorem duxerit; siquidem non inde concluditur, irregularitatem ante baptismum contractam supponi. Tantum quum baptizatus ordinandus est, dicitur irregularis, quia tunc reverà bigamus dicitur, propterea quod reverà duplex conjugium celebravit.

Frequentior est modus delendæ irregularitatis ex singulari Antistitis jurisdictionem habentis dispensatione; quæ, si irregularitas ex defectu oritur, tum demum indulgeri potest, cum quis & talem defectum habeat, quo non obstante adhuc possit officia ordini congruentia gerere, & talem defectum habeat, qui sine alicujus injuria auferatur. Ex priore causa frustrà in suscipiendis ordinibus dispensaretur cum infante, cum furioso, cum eo, qui pœnitens ignorat, & similibus, argumento cap. 5. de atat. & qual. præfic. Ex posteriore causa non esset probabilis illa dispensatio, qua ordinaretur servus dissentiente domino, miles dissentiente Principe, & maritus dissen-

tiende uxore, & si qui alii impedimentis similibus detinentur. Si verò irregularitas ex delicto proficiatur, facillius dispensatio indulgeri solet, cum qui irregularitatem contraxit, delicti poenitentiam egit, & quoad fieri possit, se non adeo indignum sacris ordinibus palam exhibuit, cap. 16. 17. de temp. ordin., cap. 4. in fine de judic., cap. 4. de Cleric., conjug., cap. 1. 2. qui Cler. vel vovent., cap. 12. de homicid., cap. 2. de Cler. non ordin. ministr., cap. un. de Cler. per salt. prom., cap. 1. 2. & 3. de eo, qui furtivè. Porro dispensatio obtaenta exemplo omnium jurium singularium strictam semper patitur interpretationem, etiam si à Summo Pontifice obtineatur, unde Bonifacius VIII. eum, quem dispensaverat causa beneficii obtinendi, statuit non posse alterum beneficium impetrare, cap. 1. & 2. de filiis Presbyt. in 6.

Ut dispensatio ritè obtineatur, tria concurrere oportet. Primum ut reverè quis sit irregularis: nam si tantum aliquis de irregularitate dubitaret, si dubium in jure versetur, irregularis minime censendus est, cum irregularitas nulla sit, nisi de qua in jure expressè constet, argumento capituli 18. de sent. excom. in 6., secus ac si dubitatio versetur in facto; tunc enim recipienda est juris regula, quæ docet, in dubio tutiorem partem esse eligendam, cap. 12. 18. & 24. de homicid., nisi dubietas non poenès eum esset, de cujus irregularitate queritur, sed poenès judicem, apud quem conventus assereret, se certò non esse irregularem, seu quod idem est, non admisisse delictum, cui irregularitas imminet. In hac specie, dummodo conventus se canonicè poenget, ab omni irregularitatis nota immunis habebitur, quin opus sit dispensatione, cap. 12. & 14. de purgat. canon. Secundo ad obtinendam dispensationem oportet, ut causa subsit publicè seu necessitatis, seu utilitatis, aut, si privata tantum utilitas allegetur, talis sit, quæ constitutionibus

comprobetur, can. 18. dist. 34., cap. 3. de postul. Prælat., cap. 12. 20. & 22. de elect. Agitur in proposito de derogatione publicæ legis, & quemadmodum ad eam edendam gravis causa Antistites ecclesiasticos conceitavit, ita & gravis tantum causa movere poterit ad eandem relaxandam. Postremò opus est, ut dispensatio ab eo obtineatur, qui dispensandi polleat facultate.

Hinc profectò in gravissimam descendimus disputationem, in qua de potestate Ordinariorum queritur, ac de Pontificiis reservationibus, & facile est dissentientes, ac pugnantés Interpretes invenire, unumquemque pro variis Nationum studiis, ac præjudiciis dimicantem. Passim vulgus Interpretum, præsertim Italicorum, definiunt, dispensationes hujus generis esse Pontifici Maximo reservatas, ea de causa, quia impedimentum irregularitatis ex jure communi proficiatur, proptereaque nihil aliud sit dispensare ab irregularitate, quam dispensare abs jure communi; verentur autem, ne si Episcopis, cæterisque Ordinariis asserant facultatem dispensandi ab irregularitate, asserant eo ipso facultatem dispensandi abs jure communi, contra definitiones, quas in decretalibus ipsi inveniunt, nimirum in cap. 20. de electione, & in cap. 4. de concess. præbendæ. Tantum adjiciunt exceptionem ad regulam, iis nimirum in casibus dispensationes Ordinariorum admittentes, in quibus speciale jus dispensandi facultatem Ordinariis adtribuerit. Imò & ex hoc putant, magis magisque firmari regulam; si enim, ajunt ipsi, certis in casibus jus specialiter eam potestatem Episcopis fecit, grave argumentum est, eandem generaliter non competere. Ego sanè in hanc ipsam definitionem convenio, libenterque subscribo opinioni tradenti nullam competere Episcopis, cæterisque Ordinariis dispensandi ab irregularitate facultatem, nisi specialiter certis in casibus facta fuerit; proindeque dispensationem Superiori reservari. Imò & nomi-

mine Superioris intelligo non proximum qualis esset Metropolitanus in conspectu Episcopi, sed unum Pontificem Maximum. Etenim non ignoro, Metropolitanorum jurisdictionem, quamquam sit ordinaria, certis tamen limitibus circumscribi, & tantum in iis casibus competere, in quibus jus definiit, quemadmodum ostendit in tractatione de potioribus Ecclesiæ dignitatibus, & officiis; non constat autem, Metropolitanis hanc facultatem aliquando fuisse concessam; imò apparet, Honorium III. rescripsisse, hanc potestatem Archiepiscopis non competere, cum à canone minime sit permissa, cap. 15. de tempor. ordinat. At, si candidè loqui velim, minime possum convenire in causam, atque ideo hanc traditionem recipere, quia verum generaliter sit, Ordinarios, atque ipsos Episcopos non posse abs jure communi certis in casibus dispensare. Mihi semper placuit opinio tradentium, jus commune in bonum publicum generaliter dirigi, proindeque esse ab unoquoque Antistite perpetuò observandum eatenus, quatenus aequitas dispensationem minime suadet, can. 1. & sequentibus caus. 25. quæst. 1., interea tamen non denegari Prælati, ubi gravis causa postulet, quidquam remittere, ac relaxare, etiam si de inferioribus Antistibus agatur; statim ac enim conditor canonis (verba sunt Innocentii III. in cap. 39. de sent. excom.) ejus absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi. Et reverè id docet antiquissima disciplina, quando legimus in Ancyranæ Synodo, Episcopum potuisse indulgere Diaconis, dum ordinarentur, ut valerent conjuga contrahere, quamquam hoc generali lege prohiberetur, can. 8. dist. 28. Recentiores quoque Pontifices similem indulgendi facultatem in Episcopis agnovērunt, quemadmodum constat in specie capituli 16. de tempor. ordin., capituli 1. & 2. de ordinatis ab Episcopo qui renunt. Episc. Quòd si, qui contrà sentiunt, provocent aut ad

capitulum 20. de elect., aut ad capitulum 4. de concess. præbend., dico, adparere quidem ex iis, Pontificem Maximum non destitui dispensandi facultate adversus sanctiones seu in Conciliis, seu in Decretis prædecessorum Pontificum editas, non tamen adparere, immanè esse quæcumque inferiorum Prælatorum dispensationem. Quòd si adjiciant, specialiter in jure concessum fuisse Ordinariis, ut in certis casibus dispensent, indeque argumentum deducant ad demonstrandum, Ordinarios in aliis casibus non expressis, ea facultate carere; observo, hoc argumenti genus parum solidum esse. Nam & ego, si eodem argumenti genere, aut simili uti vellem, potius contrarium demonstrarem, ita observando: Constat aliquando, expressè Pontifici Maximo reservatas fuisse dispensationes irregularitatis certis in casibus, quemadmodum in ea irregularitate, quæ contrahitur ab eo, qui divina officia celebrat, dum censura tenetur, cap. 1. de sent. & re judic. in 6., cap. 1. de sentent. excom. in 6., item in ea irregularitate, quæ dicitur ex defectu natalium, cap. 18. de fil. Presbyt., juncto can. 12. dist. 56. Ergo in cæteris casibus minime expressis Episcopalis dispensatio ritè admittitur. Argumenta hujus generis cum facile suppetant in utramque partem, tùm gravia non sunt, propterea quod in jure multa rescripta exhibeantur, quæ non jus novum, & speciale constituunt, sed tantum tradunt, quid juxta generales juris regulas fuerit rescribendum.

Itaque ego potius, postquam veluti firmissimum principium posuerim, quo traditur, generaliter dispensationem ab irregularitate Pontifici Maximo reservari, argumento capituli 18. de fil. Presbyt., exceptis iis casibus, in quibus expressè, & specialiter jus Episcopis eam facultatem fecerit, ita edissero: Quandocumque sacri canones notam irregularitatis indixerint, non tùm declaraverunt, quemquam esse certa nota affectum,

tum, qua impediretur, ne ad sacra ministeria accederet, quam eo ipso veterunt Episcopis, ordinariis sacra ordinationis, & beneficiorum collatoribus, ne ejus generis personas ad ecclesiastica officia promoverent, quasi præceptum non admittendi ad ordines, vel beneficia præcipue in Episcopos dirigeretur, can. 59. dist. 50., can. 2. dist. 55., cum similibus beate multis. Et revera cum olim necdum inventum fuisset irregularitatis nomen, nec dici soletur, hunc, vel illum irregularem existere, sacri canones remoturi à sacris ministeriis certum personarum genus, Episcopis injungebant, ne ad ordinationem progredirentur. Ita concepta est Apostolica Pauli doctrina, ex qua multæ irregularitatis species originem suam trahunt, quando Paulus in cap. 3. epist. 1. ad Timotheum monebat, ut ordinandus Episcopus esse deberet unius uxoris vir, seu, quod idem est, non bigamus, item non percussor, non neophytus, præter alias virtutes, quas in eo gradu exoptabat. Quod cum ita sit, non est ferendum juxta rectam rerum bene gerendarum æconomiam, ut is dispensare valeat ab ea lege, quam sibi metipsum impositam deprehendit, ne facile lex ipsa in irritum cadat, cum inanis videatur obligatio imposita illi, qui possit voluntate sua eandem legis obligationem evertere, elevare, argumento legis 8. ff. de obligation. & action. Non alia de causa & Lucius III. in cap. 2. de bigam. non ordin., & Celestinus III. in cap. 3. eod. tit. rescripserunt, Episcopos non posse admittere bigamos ad ordinationem, nisi quia Apostolica præcepta de non ordinandis bigamis Episcopos eodem urgebant. Huic principio consonat, quod legitur in cap. 9. de ætat. & qual. præfic. Prohibitum erat eligentibus Episcopum, ne eum eligerent, qui tantum Subdiaconus esset, prohibitione, inquam, in eligentes directa. Nihilominus tamen concessum adparet Metropolitanis, qui ordinariam jurisdictionem in

confirmatione electionis exercebat, ut valerent ab ea irregularitatis specie dispensare, contra quam obtineret in specie capituli 15. de fil. Presbyteror., quia ibidem Archiepiscopus non ordinariam facultatem explicaturus fuisset, sed poenitens extra ordinem, & jure singulari. Consonat quoque huic principio, quod legitur in cap. 6. de ætat. & qual. præficiend., ubi Episcopi arbitrio relinquuntur, admittere quosdam irregulares, ubi dispensatio non ex libera voluntate Episcopi pendeat, sed Episcopus in ea re morem gerat ecclesiasticæ disciplinæ jubenti. Clericos beneficia jam possidentes ordinibus initiari. Eadem ratione in cap. 1. & 2. de eo, qui furtivè, admittitur Episcopus ad dispensandos quosdam ab irregularitate contracta in susceptione sacrorum ordinum ignorantem, vel invito Episcopo; quasi in ea specie, Episcopus dispensans non semetipsum à legis auctoritate eximat, sed tantum illos, qui ea ratione ordinationem subriperunt.

Post firmatam generalem regulam illud superest, ut omnia indicentur exempla, in quibus specialiter obtinuerunt Episcopi, ut dispensare valerent. Qua in re distinguendum est jus antiquum, scilicet ante Tridentinum, ab jure recentissimo, quæ Concilium Tridentinum induxit.

Jure antiquo, quod usque ad Tridentinum Concilium viguit, distinguere oportet irregularitatem ex defectu proficiscentem, ab irregularitate, quæ proficiscitur ex delicto. Et in primis in defectu natalium dispensatio ad unum Pontificem Maximum generaliter spectat, can. 12. 13. 14. 15. dist. 56. cap. 20. de elect., cap. 18. de fil. Presbyt., cap. 43. qui fil. sint legit., qui tamen eo difficiliter dispensare solet, quod turpior est nota irregularitatis, juxta qualitatem illegitimitatis natiuitatis, cap. 10. vers. Unde patet de renuntiatione. Tantum conceditur Episcopo dispensare, causa ordinum minorum, vel beneficiorum,

rum, quæ animarum cura destituuntur, cap. 1. de fil. Presbyt. in 6. Ait ibidem Bonifacius VIII., dummodò beneficium tale sit, *super quo per ipsum Episcopum valeat dispensari*; cujus nomine intelligitur beneficium utitur simplex, quod pater illegitimi non possederit, aut etiam beneficium non possidendum in ea Ecclesia, in qua pater in beneficio utitur diverso ministret; etenim in beneficiis hujus generis, quidquid antea vigeret, cap. 5. de fil. Presbyt. Pontif. Maximi dispensatio necessaria est, cap. 9. & 17. de fil. Presbyt., quibus jungi potest cap. 15. sess. 25. de Ref. in Concilio Tridentino.

De dispensatione à defectu libertatis supervacaneum est querere, propterea quod si de servis, aut de curialibus agatur, eorum conditio apud Christianos ab usu exolevit; si agatur de iis, qui obnoxii sint reddendis rationibus, vix ad quosdam casus superius à me memoratos irregularitas coërcetur, & nullibi in eisdem legitur adtributa Episcopis dispensandi facultas; denique si agatur de militibus sine consensu Principis, aut de maritis sine consensu uxoris ordinandis, nulla concedi solet dispensatio, ne fraus fiat jurius vel à Principe in milites, vel ab uxore in maritum exercendis.

Ut à defectu corporis dispensetur, multi scripserunt, opus esse auctoritate Apostolicæ Sedis; argumento canonis 59. dist. 50., & cap. 2. de corpore viriatis. Alii è contrario tradiderunt, nihil in hac parte potestati Episcoporum fuisse concessum. Usus obtinuit, ut solus Papa dispenser, ubi vitium egregium sit; tùm verò Pontifex Maximus mandare Ordinario solet, ut ipse per se cognoscat, an talia sint facti adjuncta, ut dispensatio sine scandalo valeat indulgeri, ne aliàs dispensatio eadem in contemptum degeneret sacrorum ministeriorum, dum hæc à monstruosis hominibus obirentur, quemadmodum refert Pyrrhus Corradus in præfixa dispensationum lib. 3. cap. 5. At si vitium non

adeo grave sit, dispensandi facultas Episcopo conceditur; quod maxime inuitur æquitate; si quidem cum non omnia corporis vitia irregularitatem inducenda definita sint in jure, sed notioni prudentis Episcopi remittantur, uti superius tradidi, res esset plena periculi in Episcopo cognoscente, si nonnihil remittere, atque indulgere in ea parte non valeret.

Cum defectus animi multiplex esse queat, non in omnibus casibus æqualis est dispensationis disciplina. Si in primis de amente, de furioso, & de eo, qui alienationi mentis subjaceat, agatur, nemo non videt, nonnisi temerè sperari dispensationem cujusmodi Antistitis auctoritate. Si queratur de eo, qui ætate minor est, olim cum ætas in Sacerdotibus, & Diaconis provectior, quam hodie requireretur, Episcopis indulgebatur, ut, cum necessitas eligendorum Sacerdotum, & Diaconorum urgeret, nec provectiores reperirentur, ordinare valerent eos, qui annum vigesimumquintum nacti fuissent, can. 5. dist. 78. sed generaliter dispensatio à Sede Apostolica petebatur, quod cautum pressius fuit, ubi quidam Episcopi frequens minus providis ordinationibus disciplinæ ecclesiasticæ fraudem faciebant, & minores ætate sine discrimine promovebant, cap. 2. 3. de æt. & ord. præfic. juncto cap. un. eod. tit. in 6. Non tamen omnimodè actum fuit de Episcopali auctoritate; siquidem in primis permissum fuit Episcopis, ut eos possint ad regimen Parochialis Ecclesiæ advocare, qui intra breve tempus possunt in Presbyteros promoveri; cap. 5. de at. & qual. præfic. deinde Bonifacius VIII. expressè etiam permisit, ut Episcopi cum iis, qui vigesimum annum compleverint, liberè dispensare valeant, causa obtinendarum dignitatum, vel personatum, quibus non imminet cura animarum, cap. un. de æt. & qual. præfic. in 6. Si de iis agatur, qui dicuntur animi lenitate deficiente, nullibi legitur, Episcopis concessam fuisse dispensandi

facultatem, ac propterea dispensatio non nisi à Sede Apostolica erit impetranda.

Cùm infamia irregularitati causam dederit, distingui solet inter infamiam popularem, & legalem. Popularis, quæ pendet ex quodam publico admissi criminis rumore, aboletur vel sententia iudicis declarante innoxium eum, qui de crimine suspectus erat, vel canonica purgatione suspecti, uti jam superius annotavi. Legalis infamia vel proficiscitur ex professione, vel ex crimine, aut pœna, vel denique ex pœnitentia publica. Quoties ex professione oriatur, vel professio infamis est ratione habita personæ exercentis, & qualis esset Clericus; tùm verò cessatione ejusdem Clerici, omnis infamiae nota deletur sine ulla prorsus dispensatione, Clem. 1. de vita & hon. Cleric. vel professio infamis est natura sui, qualis est scnicorum, can. 2. dist. 33., tùm verò non nisi auctoritate Pontificis Maximi ea nota deletur. Idipsum dicendum est de infamia, quam quis vel causa criminis, vel causa pœnæ contraxit, hæc enim non nisi Summi Principis aut restitutione in integrum, aut singulari dispensatione aboletur. Qua in specie, ne passim indigni ad sacra ministeria promoveantur, saluberrimè cautum est, ut tùm dispensatio concedatur, cum rei criminum insigni pœnitentia novi quodammodo homines honestate vitæ cœperint palàm adparere, can. 18. 19. 20. & 21. dist. 50. Quoties ex pœnitentia publica non integra fama fuerit, non nili Episcopali auctoritati tributum est, ob expressam constitutionem Toletani Concilii in can. 68. dist. 50. Nimirum poterit Episcopus ad sacra officia pœnitentes admittere, si necessitas, aut usus exegerit; in minoribus tantum officii, aut, si jam Diaconi fuerint olim ordinati, etiam in officio Subdiaconorum.

Irregularitas, quæ oritur ex defectu Sacramenti, quoniam non in eodem genere semper est, varias suscipit regulas. Si in primis agatur de Clynicis,

qui in infirmitate baptismum susceperunt, aperta est definitio Concilii Neocessariensis in can. unico dist. 57., ubi Episcopis denegatur facultas eosdem ordinandi, adjecta tamen exceptione, nimirum *si postea ipsorum studium & fides probabilis fuerit, aut hominum raritas exegerit.* De neophytis concepti ita sunt canonēs, ut Episcopis omnino interdicitur illos ordinare, can. 1. & 2. dist. 48., proptereaque jure ordinario dispensare Episcopi nequeunt, non tamen inficias ire possum, Episcopis eam facultatem concedi, quoties magna Ecclesiæ utilitas dispensandum suadeat, cum id veteres Patres & verbis expressè asseruerint, & factis comprobaverint, can. 9. dist. 61. De bigamis quoque observandum est, Episcopos adeo facultate destitui ex censura canonum in eorundem ordinationes, ut, si contra canones ordinavissent in sacris ordinibus, ne excepto quidem Subdiaconatu, potestate ordinandi carerent, cap. 2. & ult. de bigam. non ordin., quod argumento est, nunquam dispensandi facultatem Episcopis fuisse concessam. Tantum legitur, dispensare potuisse Episcopos sive in bigamia vera, sive interpretativa, ubi minores tantum ordines conferendi essent, aut etiam necessitate urgente Subdiaconatus, can. 18. dist. 34. Ast hodie receptum est, ut in quibuscumque ordinibus impetranda sit Sedis Apostolicæ dispensatio, quemadmodum demonstrare conantur, Fagnanus ad titulum de bigamis non ordinandis, & Barbosa de offic. & potest. Episc. allegat. 49. numero 19., neque aliud ego dicere in conspectu Tridentini decreti in cap. 17. in fine sess. 23. de Reform., ubi etiam quo casu præsto non sint cœlibes Clerici, permittitur Episcopis, ut in minoribus ordinem conjugatos, dummodo neminem bigamum ad ea officia in Ecclesia gerenda admittant. At enim aliud dicendum est, si agatur de bigamia similitudinaria, ad quam profecto non facile refertur memoratum Tridentinum de-

decretum; aliàs autem constat, ex jure communi permissum esse, ut in hac bigamia specie dispensatio Episcoporum admittatur, quasi hæc irregularitas non tam ex defectu, quàm potius ex delicto proficiscatur, quod definitum est in cap. 4. de Cleric. conjugat. & in cap. 1. qui Clerici vel voventes.

Succedunt aliæ species irregularitatis, quæ nimirum ex delicto proficiscitur. In iis delictis, quæ contra continentiam Clerici admiserint sub matrimonii specie, quod tamen matrimonium nullo modo esse poterat, statuere cœpit Alexander III., posse Episcopum dispensare, dummodo Clericus pœnitentia maculam delevisset, cap. 4. de Clericis conjugat., cap. 1. & 2. qui Cler. vel voventes. Id ipsum etiam recipi posse definitum, ubi de aliis illicitis conjunctionibus ageretur, qualia essent adulteria, cap. 4. in fine de iudiciis. Imò & adjectum in eodem cap. 4., posse Episcopum dispensare in iis criminibus, quæ sunt *minora*, quæ verba interpretatus fuisse videtur Gregorius IX. in cap. ult. de tempor. ordinat., dum scripsit, non tantum in crimine adulterii, verum etiam in crimine perjurii, vel falsi testimonii, posse Episcopum dispensare, dummodo ea crimina ordine iudicario comprobata, vel aliàs notoria non fuerint, & reus pœnitentiam exegerit. Hæc adeo vera sunt, ut non solum expressa Episcopii dispensatio valeat, sed etiam tacita sufficiat, veluti cum Episcopos sciens prudens reum Clericum ordinaret, argumento capituli 5. de fil. Presb., adeo etiam, ut vix hodie in his criminum generibus irregularitas contrahi dicatur, ob frequentes, præsertim tacitas, Episcoporum dispensationes. Non tamen ego ausim asserere Episcopis similem dispensandi facultatem, quoties agatur de irregularitate, quæ ex hæresi, ex simonia, atque ex reiteratione baptismatis temerè facta, proficiscitur, cum nullibi aut in vetustis canonibus, aut etiam in recentioribus decretalibus

id constitutum adpareat. Si sermo sit de illicita ordinis susceptione, video quidem in cap. un. de Cler. per saltum promp., permissum Episcopo fuisse, ut cum eo dispensaret, qui Diaconatus ordine prætermissis ad Presbyteratum adscendisset. Verum non satis constat, an in proposita specie Episcopos ordinaria potestate usus fuerit, an potius ex singulari Pontificis Maximi mandato dispensaverit. Idipsum de iis dico, qui furtivè ordines susceperunt, atque inde irregularitatem contraxerunt; quam enim in cap. 1. 2. & 3. de eo qui furtivè, adpareat, ex dispensatione Episcopi censuram canonum relaxatam fuisse, ait tamen Cælestinus III. Episcopum Sedis Apostolicæ auctoritate dispensavisse, uti liquet ex iis verbis, *poteris de nostra licentia dispensare*, dicto cap. 3. Erga eum, qui non ordinatus Sacerdos Missarum solemniter celebravit, admissum quidem fuit, ut facti pœnitens ex indulgentia Episcopi beneficium consequeretur, cap. 2. de Cler. non ordin. min., quoad cæteros autem effectus nullibi legitur, Episcopis concessam fuisse dispensandi facultatem. Ex quo deducitur, dispensationem ab irregularitate, quæ proficiscitur ex illicita ordinis exercitione, Pontifici Maximo reservari. Et reverà in cap. 1. de sent. & re iudic. in 6., atque in cap. 1. de sent. excom. in 6., liquet, non nisi Pontificis Maximi auctoritate dispensari posse cum iis, qui censuram violaverunt, id est sacra ministeria obiverunt, cum censura tenerentur. Qua in re observandum est, eos, qui à Sede Apostolica sunt hujus generis dispensationem impetraturi, exprimere debere, pluries à se violatam fuisse censuram, si pluries fuerit violata, ne rescriptum subreptitiis precibus impetretur, proptereaque in irritum cadat, cum difficilissimum Pontificis Maximi dispensare soleant erga eos, qui frequentius violatione censuræ se maximè temere ecclesiasticam potestatem factis suis demonstraverunt,

cap. 20. de rescriptis. Ab irregularitate, quæ proficiscitur ex homicidio etiam occulto, non posse Episcopum dispensare, liquidò constat, quando vel ipse Gregorius IX., qui in quibusdam criminibus eam potestatem Episcopis adseruit, expressis verbis homicidium exceptit, cap. ult. de tempor. ordibat., quod & probavit Concilium Tridentinum in cap. 7. sess. 14. de Reform. Tantùm exceptio est in eo casu, quo dubium sit, an Sacerdos homicidium perpetraverit; quo casu, certa arbitrio Episcopi indicta pœnitentia, Episcopus idem indulgere poterit, ut in minoribus ordinibus administrat, aut etiam in Clerico in-majoribus constituto homicida, cui poterit auctoritate Episcopi certum beneficium instar pœnitentiæ concedi, ne is deserta omninò clericali militia ad sæculares professiones transire cogatur, cap. 2. de Cleric. pugaant. in duello. Sed id licet Clementis III. temporibus obtineret, abrogatum deinde fuit in Tridentino Concilio, dicto cap. 7. Addidit tamen ibidem Concilium Tridentinum, si non ex proposito, sed casu, vel vim vi repellendo homicidium admissum sit, quam ob causam etiam ad sacrorum ordinum, & altaris ministerium, & beneficia quæcumque ac dignitates jure quodammodo dispensatio debetur, committi loci Ordinario, aut ex causa Metropolitanano, seu viciniori Episcopo, qui nonnisi causa cognita, & probatis precibus, ac narratis, dispenset. Denique cum de mutilatione agitur, dispensatio ab irregularitate inde profecta, Sedi Apostolicæ reservatur, nisi agatur de mutilatione, quæ non sit enormis, cap. 1. de corpore vitatis, aut de mutilatione, quam quis bona fide, & ex supina ignoratione curaverit, cap. 4. eod. tit., aut etiam de vulnere injecto, ex quo nulla secuta fuerit propria mutilatio, cap. 1. qui Clerici vel voventes; his enim in casibus nonnihil Episcopali auctoritatis indulgetur, qua dispensatio post certam peractam pœnitentiam obtineatur.

Jure novo, quod statutum fuit in Concilio Tridentino sess. 24. de Reform. cap. 6., declaratum est licere Episcopis, in irregularitatibus omnibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deducis ad forum contentiosum, dispensare. Dicitur licere Episcopis, ut excludantur inferiores Prælati, non verò ut excludantur Vicarii Episcoporum, quibus hanc facultatem Episcopi communicaverint, cujus rei argumentum ex eodem Tridentino capite deducitur; etenim in fine capituli cum Tridentini Patres concedere voluerint potestatem Episcopis, non Vicariis eorum, absolventi ab heresi, id specialiter expresserunt. Dicitur concessa dispensandi facultas, quòd non solum locum habet in foro interno, sed etiam in externo, sive quod verba Tridentini generalia sunt, & non ad unum internum forum coercentur; sive quòd Tridentini Patres in eodem capite concessuri potestatem Episcopis tantum in foro interno absolventi à casibus occultis Sedi Apostolicæ reservatis, id specialiter expresserunt, sive quòd irregularitas, & dispensatio ab irregularitate suapte natura ad externum potius, quam ad internum forum spectat; neque enim dispensatio illa tendit in bonum privatum, quemadmodum tendit absolutio à peccatis, sed præcipue in bonum publicum, quod versatur in ordinatione administratorum, qui profectò sunt externi fori characteres. Dicitur in irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus; nomen autem occultum delicti ex decretalium interpretatione, de eo crimine dicitur, quod notorium non est, videlicet de quo quis non est canonicè condemnatus, cap. 7. de cohabit. Cleric. & mulier. Dicitur denique excepto homicidio voluntario. Ergo quod statutum videbatur in cap. 7. sess. 24. de Reform., de quadam dispensationis specie impetranda à Sede Apostolica in homicidio casuali, & necessa-

rio,

rio, in hoc cap. 6. abrogatum fuit, dum ad solum homicidium voluntarium, quod sanè à necessario, & casuali distinguitur, Pontificia reservatio dispensationis coercetur. Nemo inde non videt, Episcopum posse etiam dispensare à mutilatione, vel vulneratione occulta, quia hæc homicidii nomine minime venit; imò & inde constat, in laudato capite Tridentinos Patres pressisse vestigia Gregorii IX., qui in cap. ult. de tempor. ordinat. concessurus Episcopis dispensandi facultatem in quibusdam criminibus, exceperat homicidium. Perspicua igitur est Tridentina constitutio, quoties de ea irregularitate sermo sit, quæ proficiscitur ex delicto; quam tamen non faciliè extendi posse censeo ad irregularitatem, quæ proficiscitur ex defectu, quamvis occulto; etenim cum illa constitutio sit specialis, & adversus generalem disciplinam edita, non faciliè prorogatur à casibus expressis ad non expressos. Tantum dico, in ea irregularitatis specie, quæ oritur ex defectu, ex eo etiam ipso, quòd alium de eadem sit in Tridentino Concilio silentium, eam facultatem dispensandi Episcopis competere, qualis competebat ex jure communi ante Tridentino, quod modò commemorabam: Quid verò, si irregularitas proficiscatur ex duplici cau-

sa, nimirum & ex delicto, & ex defectu? Ego puto; in proposito non irregularitatem ex defectu, sed irregularitatem ex delicto attendi oportere, & ab ea licere Episcopo dispensare in casibus à Tridentino Concilio probatis, ac si tantum ex delicto irregularitatis diceretur. Græve hujus doctrinæ argumentum depromitur, vel ex ipso decreto Tridentino. Siquidem Patres Tridentini, cum Episcopis facultatem fecerunt dispensandi ab irregularitate ex occulto crimine proficiscente, specialiter excipiendum voluerunt homicidii crimine: at in homicidio quæ contrahitur irregularitas non solum dicitur pœna criminis, sed etiam quasi nota defectus lenitatis. Quòd si causa defectus lenitatis non potuisset ab hac irregularitate Episcopus dispensare, frustra homicidii exceptio inter cætera crimina adjecta fuisset: ergo generaliter verum est, Episcopos posse dispensare ab irregularitate ex crimine proficiscente, utur etiam defectus quidam irregularitati causam præberet. Ex hac ipsa doctrina fluit, eum, qui petit dispensationem etiam à Pontifice Maximo ab irregularitate proficiscente ex crimine, non teneri petere etiam dispensationem ab impedimento defectus, satisque esse, ut crimen prædat, cujus causa fuerit irregularis.

CONCLUSIO.

His, ut puto, ex ordine absolutis, postquam, nisi mihi admodum blandior, fecerim satis proposito meo, finem imponendum censui, non solum tractationi susceptæ de criminibus, & modis, quibus rei criminum coercentur, sed & universæ Decretalium Gregorii IX. in certam methodum digestarum interpretationi; & quidem uberi, quamquam compendiaria, ratione, in qua propterea ineunda, ut candidè fatear, gravius mihi fuit laborandum, quem si fusiore oratione, & discussione Scholasticorum moribus consentanea, uti in singulis

voluissem. Cæterum vehementer letor, quod multa paucis me exhibuisse inductor, quibus disciplinæ ecclesiasticæ universæ jacerentur saltem necessaria fundamenta. Quoad per vires potui, & brevitati, & perspicuitati studui. Quæ multa meis lubricationibus desunt, faciliè supplebit pro sua sagacitate, quicumque ad earum lectionem accesserit, cum planum sit, ex contextione principiorum longè plura consæcra deducere: si quid obscurum adhuc occurrat, veniam mihi datum iri confido, dum in multa rerum congerie offusas passim crasio-

sio-

siores tenebras diluere conatus sum, nec adeo valere poterunt vires meæ, ut meridianam lucem inferrent. Absit autem à me, ut quidquam admiserim, quod Deo, quod Ecclesiæ Dei sponsæ, quod ecclesiasticis Ordinibus, quod populorum Rectoribus displicere quoquo modo possit. Si quid fortè hujus generis detegatur, delendum pœnitens volo, ac si mihi aut nolenti, aut ignorantique excidisset, ratus non aliam esse veram, solidam, ac nunquam pœnitendam doctri-

nam, quam quæ divinæ voluntati demississimè serviat, societatem Christianam tranquillè foveat, & rempublicam universam pro modo uniuscujusque juvet; siquidem hæc una verè à Deo Optimo Maximo doctrinarum omnium fonte, & datore luminum descendit, à qua ne alienum animum unquam haberem, optavi semper, & precatu fui; si non obtinui, inhrmitati, imbecillitati quæ meæ, cujus planè conscius sum, adscribatur.

CONCLUSIO

Conclusio. Conatus sum, nec adeo valere poterunt vires meæ, ut meridianam lucem inferrent. Absit autem à me, ut quidquam admiserim, quod Deo, quod Ecclesiæ Dei sponsæ, quod ecclesiasticis Ordinibus, quod populorum Rectoribus displicere quoquo modo possit. Si quid fortè hujus generis detegatur, delendum pœnitens volo, ac si mihi aut nolenti, aut ignorantique excidisset, ratus non aliam esse veram, solidam, ac nunquam pœnitendam doctri-

nam, quam quæ divinæ voluntati demississimè serviat, societatem Christianam tranquillè foveat, & rempublicam universam pro modo uniuscujusque juvet; siquidem hæc una verè à Deo Optimo Maximo doctrinarum omnium fonte, & datore luminum descendit, à qua ne alienum animum unquam haberem, optavi semper, & precatu fui; si non obtinui, inhrmitati, imbecillitati quæ meæ, cujus planè conscius sum, adscribatur.

INDEX,

QUO EXHIBENTUR ORDO, ET SINGULARIA
argumenta commentariorum in Quatum Librum
Decretalium.

*P*refatio & partitio tractationis. Pag. 3.

PARS PRIMA.

De criminibus. DISSERTATIO PRIMA. pag. 9.

De criminibus generatim. ibid.

CAP. I. Quid sit crimen. ibid.

CAP. II. Quotplex sit crimen. pag. 13.

CAP. III. Quinam rei criminis habeantur. pag. 18.

CAP. IV. De modis, quibus crimina in iudicium deferuntur. pag. 24.

CAP. V. De condemnatione, vel absoluteione, vel purgatione reorum. pag. 36.

DISSERTATIO SECUNDA.

De criminibus directò contra Deum admissis. pag. 47.

CAP. I. De iis, qui Christi fidem pœnitens avertantur. pag. 48.

CAP. II. De Apostatis, Hæreticis, & Schismaticis. pag. 61.

CAP. III. De blasphemis, & sortilegis. pag. 90.

CAP. IV. De violata jurisjurandi, aut voti religione. pag. 92.

DISSERTATIO TERTIA.

De criminibus, quibus injuria in res Deo sacras inferuntur. pag. 106.

CAP. I. De sacrilegio. ibid.

CAP. II. De simonia. pag. 117.

CAP. III. De spreto cultu Sanctorum. pag. 135.

CAP. IV. De spreto cultu Sacramentorum. pag. 141.

AD TITULOS De Sacramentis non iterandis. De reiterantibus baptisma. De Presbytero non baptizato. ibid.

AD TITULOS De celebratione Missarum. De custodia Eucharistie. pag. 144.

AD TITULOS De eo qui furtivè ordinem suscepit. De Clerico per saltum promotò. De Clerico non ordinato ministrante. De Clerico excommunicato, deposito, vel interdico ministrante. pag. 153.

DISSERTATIO QUARTA.

De criminibus singularibus Clericorum. pag. 158.

CAP. I. De Clericis contra officium sibi mandat delinquentibus. ibid.

CAP. II. De Clericis contra disciplinam ecclesiasticam delinquentibus. pag. 161.

CAP. III. *Singularia quædam expenduntur, quæ spectant iudicia criminalia Clericorum.* pag. 169

DISSERTATIO QUINTA.

De criminibus unicuique sive in clero, sive extra clerum constituto communibus. pag. 171.

CAP. I. *De pœna adversus homicidas canonibus præstituta.* ibid.

CAP. II. *De crimine falsi, & ejus pœna juxta canonum disciplinam.* pag. 173.

CAP. III. *De modis, quibus aliquando in occultos fures, vel damnum injuria dantes Ecclesia animadvertit.* pag. 175.

CAP. IV. *De usuris.* pag. 178.

PARS SECUNDA.

De modis, quibus ab Ecclesia rei criminum coercentur. pag. 191.

DISSERTATIO PRIMA ET PROEMIALIS.

Generalia præcepta traduntur de modis, quibus Ecclesia utitur in reis criminum coercendis. ibid.

DISSERTATIO SECUNDA.

De reis per poenitentias expiandis. pag. 197.

CAP. I. *De poenitentiae disciplina, ejusque natura.* ibid.

CAP. II. *De variis poenitentiae partitionibus, ac gradibus.* pag. 199.

CAP. III. *Quorum auctoritate poenitentia indicantur.* pag. 203.

CAP. IV. *De indulgentiis, quæ poenitentibus conceduntur.* pag. 205.

DISSERTATIO TERTIA.

De reis per censuras coercendis. pag. 207.

CAP. I. *De censuræ nomine, ac natura.* ibid.

CAP. II. *De iis, qui possunt censuras inferre.* pag. 211.

CAP. III. *De iis, qui possunt censuris coerceri.* pag. 215.

CAP. IV. *De criminibus, quorum causa censuræ inferuntur.* pag. 220.

CAP. V. *Expenduntur variae generales censurarum partitiones.* pag. 224.

CAP. VI. *De excommunicationis censura, prout hodie accipitur.* pag. 235.

CAP. VII. *De suspensionis censura.* pag. 242.

CAP. VIII. *De interdicti censura.* pag. 247.

CAP. IX. *De solemnitatibus, & modis in ferenda censura observandis.* pag. 251.

CAP. X. *De censurarum effectu.* pag. 257.

CAP. XI. *De modis, quibus censura deletur.* pag. 261.

DISSERTATIO QUARTA.

De reis per pœnas puniendis. pag. 274.

CAP. I. *De depositione.* ibid.

CAP. II. *De irregularitate, & primum de hujus notæ natura.* pag. 291.

CAP. III. *De generalibus irregularitatis causis & effectibus.* pag. 294.

CAP. IV. *De specialibus irregularitatis causis, ubi ex defectu profisciscitur.* pag. 298.

CAP. V. *De specialibus irregularitatis causis, ubi est pœna criminis.* pag. 317.

CAP. VI. ET ULTIMUM. *De modis, quibus irregularitatis aut impedimentum cessat, aut nota deletur.* pag. 324.

CONCLUSIO. pag. 333.

INDEX RERUM NOTABILIUM. NUMERUS ROMANUS TOMUM, ARABICUS PAGINAM INDICAT.

A

Abbatibus quinam in Cathedrali, vel in Collegiata Ecclesia II. 36.

Usus Pontificalium habentes I. 124.

Nullus diœcesis I. 125. & seq.

Commendatarii II. 69. & seq.

An ad generalia Concilia interveniant I. 26.

An ad Synodum diœcesianam accedere teneantur I. 30. V. Prælati.

Abbatissarum potestas generaliter I. 159. & seq.

Qualis in certis censurarum speciebus IV. 213.

Abjuratio hæreseos quibus cautionibus facienda IV. 66.

Abjuratio schismatis IV. 86.

Absolutio Sacerdotalis IV. 195. & seq.

Absolutio reorum an retractari possit IV. 34. & seq.

Absolutio à censuris IV. 261. & seq.

A quibus fieri possit IV. 262. & seq.

An semper necessaria IV. 270. & seq.

Quandonam ad cautelam IV. 270.

A censuris reservatis IV. 265. & seq.

Absolutio tacita seu præsumpta IV. 270. 281.

Accusatio in iudicio criminali IV. 18. & seq.

In causis hæreticorum IV. 68.

In causis simoniacorum IV. 126.

Accusare quis possit IV. 20. & seq.

Accusare matrimonium quis possit III. 231.

Accusatores in causis criminalibus an sit irregulares IV. 312. & sequent.

Adfinitas, qua ratione nuptiis obsit III. 18. 19. 133. & seq.

Adfinitatis gradus III. 135. & seq.

Varia genera III. 136. & seq.

Adoptio quomodo nuptiis obsit III. 140. & seq.

Advenæ an subjaceant Prælato loci in quo inveniuntur I. 14.

Adulterium à stupro, à pellicatu, à concubinato distinctum III. 30. & sequent.

Tom. IV.

Vv

An